

Nr. 92 - Persillekræmmeren - 2013

Branden på Østergaards Frøavl 1952

Fredag den 29. august 1952 var forsiden af Horsens Folkeblad ryddet for at fortælle: Kæmpebrand på Østergaards Frøavl – skade for 3 millioner kroner – hovedbygning lagt i aske på mindre end 1 time.

Horsens Folkeblad den 29. august 1952.

Indsats af 21 strålerør

Folkebladet berettede, at Østergaards Frøavl på Bygaden i Stensballe i aftes blev hærget af en brand, der på mindre end 1 time lagde værdier for ca. 3 millioner kroner i aske. Hele firmaets hovedbygning, der rummede kostbare special-maskiner og installationer, blev raseret. Den 55 meter lange 5-etagers bygning brændte helt ned, så kun udbrændte murrester stod tilbage. Inden i var bygningen et virvar af forvredne, sortsværdede maskin- og jernkonstruktioner.

Den meget kraftige blæst piskede ilden frem, og truede en overgang ikke alene frøfirmaets bygningskompleks og nærliggende boliger, men også den del af Stensballe by, der ligger mellem frøavlen og Stensballegaard. Gnisterne regnede ned, selv helt ude ved Stensballegaard, men takket være en stor indsats af mandskab og brandmateriel blev ilden begrænset til den bygning, i hvilken den opstod. Selv et stråtekt hus, der lå en snes meter fra det brølende flammehav, blev reddet ved tildækning med skum.

Når kæmpebranden ikke fik endnu større omfang, skyldes det et dygtigt redningsarbejde. I alt 21 strålerør var sar ind, og der var vand nok til at holde truede bygninger under konstant vandoverrisling.

Fem brandkorps

Branden blev opdaget af to unge Horsensianere, der tilfældigvis kl. 18.50 kom forbi på Bygaden. De spildte ingen tid og slog straks brandalarm over telefonen fra bagermester Frandsens forretning, der lå skråt over for brandstedet.

På Falck-stationen i Horsens havde man til alt uheld sendt sin største brandbil til en brand i Lundum, så man hjemme kun havde 2 mand og en mindre brandbil. Falck alarmerede derfor

Horsens Kommunale Brandvæsen, Zoneredningskorpset i Horsens, Falck-stationen i Hornsyld og Falck-stationen i Vejle. Senere kom også den udsendte brandbil fra Lundum og deltog i brandslukningen. På brandstedet lød der de første minutter nogen kritik af, at det varede 14 minutter, inden den første brandbil var fremme.

Fra første færd var man klar over, at ilden ikke kunne bremses til hovedbygningen, der var opført i mursten og med trælofter. I den kraftige blæst var der intet at gøre her, og først da man havde sikkerhed for at de omliggende huse var uden for fare, satte man slukningskapaciteten ind mod hovedbygningen. Ilden var under kontrol 1 time efter at den var opstået. Endnu ved midnatstid, da hovedparten af brandslukningsmateriellet var trukket tilbage, brændte det stadig i bygningens ruiner, men der var ikke andet at gøre end at lade ilden brænde ud.

Farlig murnedstyrtning

Efter branden fløj i den første halve time i hundredvis af svaler rundt over den brændende bygning. De havde haft deres reder i den øverste etage af bygningen, og måtte flygte da ilden kom. Utallige gange dykkede de ned, men hele deres rede-koloni var borte, og ved mørkets frembrud, kun oplyst af de høje flammer, søgte de bort.

De farligste situationer, der opstod under branden, var de nedstyrtende mure. De fire etagers høje mure styrtede sammen med stor voldsomhed, og det var dødsens farligt for brandmandskabet. Heldigvis kom kun én mand lettere til skade. Men da bygningens spærkonstruktion styrtede ned, måtte en snes brandfolk springe for livet.

Trafikkaos

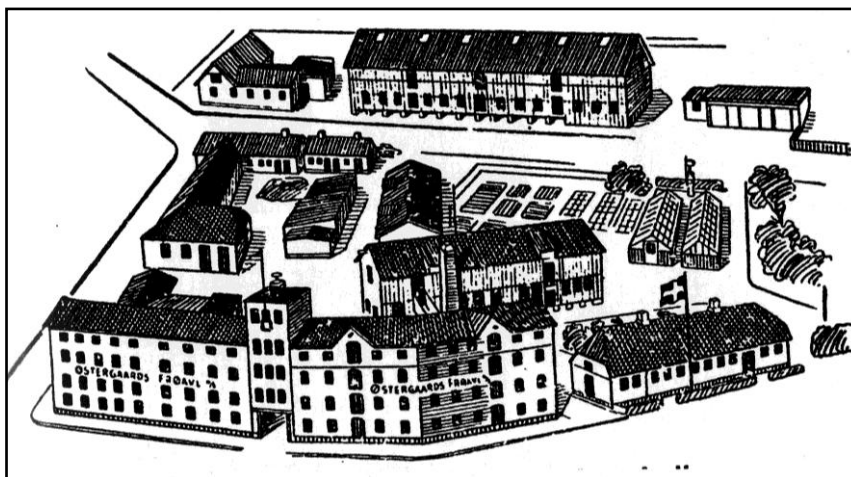
Branden skabte kaos på vejen gennem Stensballe (omfartsvejen, dvs. Haldrupvej kom først i 1964). Folk fra Horsens strømmede i stor mængde til, hidkaldt af kæmpebålet og den kraftige røgdudvikling. Cyklister kom i tætte klynger, og langs vejsiderne fra Stensballe og ind mod Sundet stod bilerne tæt parkeret. Selv brandbilerne fra Hornsyld og Vejle havde vanskelighed med at komme igennem trafikpropperne.

Brandårsag

Brandårsagen. På en resemaskine, der rensede rapsfrø på 3. loft, havde et lille stykke træ revet sig løs og sat sig i klemme under en roterende børste. Træet var derved blevet varmt, og en gnist fra børsten havde antændt branden. Maskinen var blevet stoppet kl. 18.45. Altså 5 minutter før ilden blev set.

Genrejsning

Direktør Sine Østergaard (datter af firmaets grundlægger Rasmus Østergaard) til Folkebladet: Den del af Østergaards Frøavl, der brændte, vil genopstå hurtigst muligt og i betydelig udvidet skikkelse. Vi har længe lidt under pladsmangel og vil nu, når den brændte hovedbygning skal genopføres, benytte lejligheden til at udvide vor lagerplads. Det vil bl.a. betyde, at den gamle avlsgård helt eller delvis må vige for at give plads for et stort nyt pakhús. Vi har hidtil holdt os tilbage med hensyn til at udvide, men nu er vi tvunget til det, og vi bliver i Stensballe. Her hører vi hjemme. Der er det sted, vi er rundet af, og vi kunne ikke tænke os at flytte. Det bliver arkitekt Ehlers, Brødstrup, der kommer til at stå for genopførelsen og udvidelsen.

Østergaards Frøavl før branden. Tegning ca. 1940.

Skadernes omfang

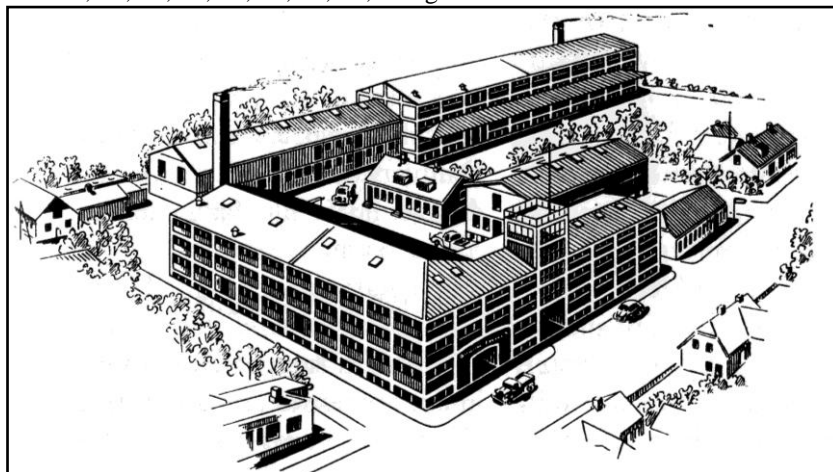
Direktør Rasmus Bjerregaard (svigersøn til firmaets grundlægger Rasmus Østergaard) oplyste til Folkebladet: Vi har endnu ikke noget endeligt overblik over skadernes omfang. Tabet af maskiner synes i første omfang at være det smerteligste. Det er rensemaskiner, der er specielt konstruerede, og vel kan de fremstilles her i landet, men det vil tage tid. Det er ikke færdige maskiner, der kan købes. Nye maskiner må bygges. Maskinernes værdi anslås til mellem 500.000 – 600.000 kroner. Værdien af bygningerne er vanskelig at opgøre. Brandforsikringen andrager ca. 300.000 kroner. En sum, der ikke vil slå til (underforsikring). Den betydeligste brandskade er dog de store partier, der lå i bygningerne. Værdien heraf ansættes til omkring 2 millioner kroner.)

Fortsat beskæftigelse

Østergaards Frøavl beskæftigede i 1952 over hundrede mennesker, og firmaet havde stor betydning for Stensballe by. Direktør Bjerregaard oplyste til Folkebladet: Der vil være fortsat beskæftigelse til alle vore medarbejdere efter branden.

Mere om Østergaards Frøavl

Se Persillekræmmeren nr.12, 16, 17, 19, 38, 44, 70, 75, 86 og 87.

*Østergaards Frøavl i nye bygninger efter 1955.
Firmaet ophørte i 1976. I dag udgør området et moderne boligområde ved navn Rasmus Østergaards Have.*